

ព្រះរាជទម្ងន់មក ដោយហេតុវត្ថុព្រះអង្គប្រជែងពិធារណាយើព្រៃថា
ព្រះអង្គម្មាស់ទាំងពីរប្រកបដោយបញ្ហាម្មាស និងសេចក្តីអង់គារ
ណាស់ ព្រះអង្គកំឡើងមានព្រះទ័រអនុះអវត្សនបចង់សន្តនា ដោយសិរី
ជាមួយព្រះអង្គម្មាស់ ទីប្រព័ន្ធប្រចាំបាច់យានត្រឡប់ទៅព្រះបរម
ភជាកំវិញដូចែះ ។ នៅពេលធ្វើដំណើរយាយចេញទៅព្រះអង្គប្រជែង
សញ្ញាប្រះរាជបាយទ័រអនុញ្ញាតឱ្យព្រះអង្គម្មាស់ទាំងពីរបរស់ទីមួយ
សង្ឃារាយព្រះអង្គ គឺជាកិត្តិយសដែលបណ្តាលឱ្យកើតសេចក្តីច្រុះណនា,
មិនត្រឹមតែពិពុកម្រីដែរក្នុងព្រះរាជកំវិងទេ. សូមឱ្យតែលាកនាយករដ្ឋី
ម្រីកំមានសេចក្តីអង់គារជូនដែរ កាលបីយើព្រះអង្គម្មាស់ទាំងពីរបាន
ទទួលកិត្តិយសយាយមខលាកដ្ឋាន ។

កាលបីព្រះបានសុលតង់យាយចូលទៅដែលក្នុងព្រះរាជធានី
ហើយ. ប្រជាពលរដ្ឋដឹលស្តិតនៅសង្គមវិគី បានខំសិធម៌ឯងមិនមែន
ព្រះអង្គម្មាស់បាននិងព្រះអង្គម្មាស់បែវិស ដោយចង់ដឹងថា តើព្រះ
អង្គម្មាស់ទាំងពីរនោះជានរណា ជាដនបរទទស បុរីជាតិនកុងនៃករ
នោះទេ ។ អ្នកខ្សែកំបានពេលថា : “ទោះជាយ៉ាងណាក់ដោយ, សូម
ឱ្យព្រះអាណិទេមេត្តាដាក់ទានឱ្យព្រះបានសុលតង់ មានព្រះរាជបុត្រ
ពីរព្រះអង្គ ហើយមានព្រះរូបលួតពាយខ្លះប្រកបដោយទីក្រោមក្រោ
វិកាយដូច្នេះកុំខាន ហើសិនជាប្រព័ន្ធនាមសុលតានប្រសិទ្ធបុត្រមក
ដូចប្រកតិថម្ពាតា. នោះព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គប្រហែលជាមានព្រះជនុ
ជំបូនានេះទេហើយ” ។

វត្ថុទីមួយដែលព្រះបានសិលពង្រកច្រឡើងបានធ្វើដែលព្រះអង្គម្មាស
នៅពេលយាយទៅដែលព្រះបរមាបានរាំង គឺព្រះអង្គច្រឡើងបាននាំព្រះអង្គ
ម្មាស់ទៅមិនបានបានបានឡាយក្នុងប្រាសាទ ហើយព្រះអង្គម្មាស់ក៏
ច្រឡើងសរសើរលម្អិតគ្រឿងសង្គារិម ភាពធើតភាយ ក្បាញចំរោង
ដៃខ្លួននិងសទិសសណ្ឌាន ។ នៅទីបំផុតគេក៏រៀបចំអាហារភោជន
យ៉ាងល្អបំផុតថ្វាយព្រះអង្គម្មាស់សោយ ព្រះបានសិលពង្រកក៏អាភិបាល
ព្រះអង្គម្មាស់គង់គោលយកយាត្រាប្រះស្រាយជាមួយព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គ
ម្មាស់ទាំងពីរបម្រុងប្រាំកំដៅ បុំនែនព្រះអង្គម្មាស់ច្រឡើយលំព្រមតាម
វិញ ការបើកព្រះបានសិលពង្រកមានប្រឡូល៉ា គឺជាផន្លះព្រះអង្គ ។

ព្រះបានសិលតងជាក្សត្រឡប់ប្រកបដោយបញ្ហាអីខ្ពស់ ហើយ
ត្រង់មានការយល់យ៉ាងជ្រោដ្ឋាមីនុវត្តន៍ ពិសេសគឺខាងប្រវត្តិ
សាស្ត្រ ។ ដូច្នេះ ព្រះអង្គបានប្រង់ចិន្ទាទុកជាមុនថា នឹងធ្វើមរកវើរីង
មានព្រះបន្ទូលមុនព្រះអង្គម្មាស់ មិនទុកឱ្យព្រះអង្គម្មាស់មានព្រះ
បន្ទូលមុនព្រះអង្គបានឡើយ ។ ដោយហេតុនេះ ព្រះអង្គកំចាប់មាន
ព្រះបន្ទូលមុន វួចជាបន្ទូលបន្ទាប់មកការសន្និភាក់ចេះពេមានហ្មរិបក្តុង
ពេលសោយក្រុយព្រះស្វាយ ។ ហើយនៅព្រះបន្ទូលបន្ទាប់មកការសន្និភាក់
ព្រះអង្គម្មាស់ប្រង់មានព្រះបន្ទូលប្រកបដោយការចេះដឹង ការយុោស
នៃ ការវិនិច្ឆ័យនិងការស្វាល់ខុសស្វាល់ត្រូវជាផារាប់ ដែលជាបោត្តុវា
វិវឌ្ឍព្រះបានសិលតងប្រង់សិលតងរសិរជានិបំជុត ។ ទីបព្រះអង្គប្រង់

ព្រះចិន្ទាត្វុងព្រះមេដ្ឋាន : “បើសិនជាកម្មារទាំងពីរនេះ ដែលប្រកបជាយបញ្ចាយៗនេះ ស្រាប់ហើយ បានទៅជាបុត្របស់ខ្ញុំ ហើយទៅបីខ្ញុំនឹងអប់រំវាគោយខ្លួនខ្ញុំជាលំទេវ៉តក៍ដោយ កំណើននេះគ្មានចេះអ្នីឱ្យលើសពីនេះទៅថែវ៉តបានដែរ” ។ បន្ទាប់ពីការសន្និភាពយ៉ាងវិនិជ្ជជាមួយព្រះអង្គម្មាស់ទៅនឹងតុក្រយាប្រាស់ស្ថាយមក ព្រះអង្គក៍ប្រជែងអពេញព្រះអង្គម្មាស់ទៅសន្និភាពរោងការិយាល័យព្រះអង្គទេវ៉ត នៅថ្ងៃបំផុត ព្រះអង្គក៍មានព្រះបន្ទូលថា : “ខ្ញុំតុបាននឹកស្សានថា នៅថ្ងៃដីបន្ថែមបច្ចានអភិជនក្រុងទី ដូច្នោះដែលជាក្នុងថ្ងៃខ្ញុំ មានការអប់រំយ៉ាងខ្ពស់ មានចំណោះបញ្ហាបិន្ទុប្រសប់ថ្ងៃដីដូច្នោះស្មោះ ការតាំងពីខ្ញុំកើតមក ខ្ញុំតុបែនសន្និភាពអ្នីឱ្យបានសហ្មាយដូចជាបានសន្និភាពជាមួយនឹងនេះទេ បុន្ថែបុណ្ណោះគ្រប់គ្រាន់ល្អមហើយ ព្រះដល់ពេលអ្នកត្រូវឈប់សម្រាកលំឡើកាយមិនការវាំថ្វីនៅដូច្នៃទាំងនេះ បុន្ថែដោយគ្មានលើស្សានអ្នីឱ្យបានដែលអាចឱ្យឯងបានតែអង្គកបានរក្សាតីភេន្ធនោះ សូមឯងអពេញព្រះស្តាប់តុរូបត្រីដែលគេកំពុងលេងនោះទេ” ។

កាលបីព្រះបានសិលតង់ត្រង់មានព្រះបន្ទុលចប់ភាម អ្នក
គេងដែលបានទទួលបង្ហាប់ក៏ចូលមកសម្រេចនឹងវិធានយោងបុន្ថែមប្រសប់។
ពួកអ្នកក្រោមយោងលើវាទោយៗក៏ឡើងកំបែងបន្ទានីនិងគេង នាថករ
នាផកវិទ្យាចំណោមបានឡើងរាប់ការសហបាយយោងជាមីលធម៌

ព្រះអង្គម្មាសទាំងពីរ កាលបឹយល់ថា ពេលការនៃតេណ្យាថីនិត្ត
យប់ហើយ ក៏ឱនុសង្គមដ្ឋាមបន្ទីសុំព្រះបានសុលតង់ ក្រោយ
ពីបានសម្រេចអំណាកុណាប្រព្រះអង្គចំពោះប្រពេលប្រុរាសនឹងកិត្តិយល
ដែលប្រព្រះអង្គត្រឡប់បានធ្វើមកលើខ្លួន ។ ប្រពេលសុលតង់ក៏ប្រជុំយល់
ប្រម ហើយមានប្រពេលថា៖ “យើងអនុញ្ញាតឱ្យឯងមទៅហើយទូទៅ ឬមិន
ឯងនឹកថា យើងបានវាំអ្នកមកការប្រព្រះរាជវាំងយើងដោយជ្លាល់ខ្លួន
យើងជូនដេះ ដើម្បីឱ្យឯងស្ថាល់ជ្លូវប្រយោជន៍ដែលថ្វែក្រោយ ឯងមក
លើងជ្លាល់ខ្លួនឯងតែម្នាច ។ ឯងនឹងត្រូវបានគេទទួលដោយវិកាយ
ហើយដែរការណីងបានមកលើងនឹងយើងពីកញ្ចប់ ដែរការណីងក៏ដូច
បានធ្វើឱ្យយើងសប្តាហាយថ្វីនៅ” ។

ចូលសម្រាកព្រះការយុទ្ធសាស្ត្រថា ក្នុងផ្ទះខ្លួនដែរ” ។ ព្រះបាទសិលតង់ក៏
ត្រឡប់មានព្រះបន្ទូលពបថា : “តើបាស្ថានរបស់អជីជនទាំងឡាយផ្តើមជាតិ
រូបឯកសារនេះ ជាតុបាស្ថានល្អបើយសមនឹងកិត្តិយសឯករាជការ ។ យើង
និងមានសេចក្តីសោមនស្សីនឹងទៅមិនណារ៉ែង សោមនស្សីដោយបាន
យើងបាននឹងបុន្តែងស្រីង ដែលយើងមានសេចក្តីវិភាគយជាមុនទៅ ដែល
យើងបានទៅយើងព្យាយាយធ្វើជាម្ភាស់ផ្ទះនោះ ព្រះយើងបានស្អាត់
គុណសម្បត្តិរបស់នានាពាមដើរ ដែលបាននិយាយប្រាប់យើង
ខ្លះមកហើយ ។ ដូច្នេះយើងនឹងទៅលើងផ្ទះនេះទៅពេលភាប់ទៅ មិន
ហូសពីថ្វីខាន់ស្អែកនេះឡើយ ។ ទៅពេលព្រាលីមចាំ យើងនឹងដល់
កវិនិច្ឆ័យដែលយើងបានជូនបន្ទីងឯកពីថ្វីមុន សូមឯកទៅថា យើងត្រង់
កវិនិច្ឆ័យនោះពីខាងក្រោម ដើម្បីនាំដូច្នេះនេះ” ។

នៅថ្ងៃដីដែលនៅ ព្រះអង្គម្មាស់បាមាននិងហ៊វិសក៏បានយាយ
ត្រឡប់ទៅដីពេលស្ថានវិញ ។ លុះយាយនៅដី ព្រះអង្គម្មាស់ក៏
មានព្រះបន្ទូលប្រាប់ព្រះអង្គម្មាស់ក្បែត្រីអំពីបងិសណ្តារកិច្ចដីខ្លួន
បំផុត ដែលប្រចាំបានទទួលពីព្រះបានសុលតង ហើយព្រះអង្គម្មាស់បាន
បញ្ជាក់ថា ព្រះអង្គប្រចាំយ៉ែប្រមសម្រចចាតិនយាយមកលើងផ្ទះ
យើងនៅថ្ងៃខាងមុនកនេះ ។

ព្រះអង្គម្មាសក្បុត្រីក់មានព្រះសវនិយ័ថា: “បើសិនជាការនេះ ដូច្នេះមែន, ត្រូវយើងគិតពួរបច្ចេក្ខាវាប្រាប់ព្រះស្រាយយ៉ាងណាក្សំសមនិង

ចាន់: ព្រះអង្គ ។ បុន្ថែងដាការប្រព័ន្ធឌ្ឋរិយីឱងពិភាគ៖ យោបល់បក្សា
ចេះនិយាយសិន ។

បក្សាប្រហែលជានឹងប្រាប់មួយបន្ទាត់ទីរូបឱ្យយើងធ្វើ ឯុទ្ធនសម
នឹងពេជ្ជារមិត្រេមបាក្សាប្រា ។ ព្រះអង្គម្មាស់ព្រះរៀមទាំងពីរក៏
យល់ព្រម វូចនៅពេលព្រះអង្គម្មាស់ព្រះរៀមយាយងិះបញ្ជាញទៅ ព្រះ
នាងក៏នៅពីគ្រាប់នឹងបក្សាប្រាប់មួយព្រះអង្គុជន ។ ព្រះនាងមានព្រះ
សវនិយ័ត្តៗ : “បក្សាប្រះបានសុលតង់ទ្រង់សព្វព្រះរាជប្រុះយូរ
មកលើដី៖ ហើយយើងត្រូវវិគ្រប់ក្រុងព្រះរៀម ព្រះរៀម ព្រះស្រាយ
ទូទីលព្រះអង្គ ។ ដូចដោះស្រាយមិនឱ្យបាប់ខ្លួន តើឱ្យខ្លួនរៀម ធ្វើ
មួយបាក្សាប្រះយើងមេច ដើម្បីឯុទ្ធនសព្វព្រះទីយូរព្រះអង្គ” ។

បញ្ជាក់ដើម្បីថា “អ្នកស្រីជាថោប្បាយដ៏ប្រសិរីរបស់ខ្ញុំ អ្នកស្រីមានចុងការយ៉ាងចំណាត់ការទាំងនេះ សូមខ្សោចុងការទាំងនេះ ធ្វើមួយបណ្តាគដែលខ្ពស់នយល់ថាប្រសិរីជានៅតែទាំងអស់ បុន្ថែមសំខាន់បំផុត សុវត្ថិភាព ចុងការធ្វើមួយប្រព័ន្ធកំពុតទិន្នន័យដែលបានបង្ហាញ ។ មួយប្រព័ន្ធកំពុង សូមអ្នកស្រីលើកយកទៅថ្វាយព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាសង្គម ព្រះជារបស់ប្រសិរីជានៅតែ” ។

- ព្រសក់តាមតម្លៃ ! ព្រះអង្គម្មាសក្បួរព្រឹងផែនក្រោម-
ហកដោយសេចក្តីផ្តើមនូល ។ ហក្សា, អ្នកតែនឹកយើងទេបុ គឺជាតិ
មួយបែនធំតែប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះបានសិលតង្វែងនឹងសរសើរតាំង

ចាតារបស់ដើរនាយកុងអត្ថនុអត្ថម ប៉ានេត្រវិជីថា ព្រះអង្គទ្រង់
គង់នៅនឹងតុ ដើម្បីសាយក្រហោ មិនមែនព្រះអង្គទ្រង់សរសើរគឺទេ ។
ក្រោពីនេះ កាលបីខ្សោយកតដុខ្សោយកបើការដូច្នោះមែន កំខុំតាមត្រប់
ត្រានៃសម្រាប់ធ្វើឱ្យមានតាមការសក់នេះដែរ ។

- អ្នកសិ បក្សាហេតិយ សូមអ្នកសិធ្វើតែតាមខ្សោយក្រាបទៅ
ហើយលួមកុំព្យូយបំក្រងមានកើតវីរីនៅ មានវំពេន់ពីលួ
ទេដែលអាចកើតមានបាន ។ ចំណោកងកដីវិញ នៃសុកនេះនៅពេលពី
ព្រលិមបំផុត សូមអ្នកសិអភើញទៅការអល់លួយកុងសូនអ្នកសិ
ដែលដុះនៅដើមគេបងុស ហើយនៅខាងស្តាំដែរ វួចសំគូគិកត្រង់
គល់លួយនោះ អ្នកសិនឹងបានយើញគឺលើសចំនួនដែលអ្នកសិត្រូវ
ការទៅឡើង ។

បាប់ពារំពីល្អាចទៅត្រូវនោះម៉ែះ ព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីបានសារ
បានទ្រង់ប្រាប់អ្នកដែរក្សាសូន ឯុប្រុងប្រុងបង្ហានឯុប្រុង ។ ឈុះនៃសុក
ឡើង នៅពេលពីព្រលិម ព្រះនាងកំនាំអ្នកដែរក្សាសូនទៅការដើម
លួយ ដែលបក្សាបានប្រាប់ វួចកំទ្រង់បង្ហាប់ឯុអ្នកដែរក្សាសូនដើកត្រង់
គល់លួយនោះ ។ កាលបីអ្នកដែលសូនច្បារដើរបានដ្ឋាហបនិច្ឆ័េទ តាត់កំ
ហាក់ដូចជាតិកលេងមុតទៅឡើង ។ វួចតាត់កំសមិនទៅយើញប្រាប់
គ្មានមួយ ធ្វើអំពីមាសមានរាយបុន្មានដ្ឋុងសិ មួយដ្ឋុងប្រាប់នូយ
ជីបាន (0.៣២៤៨ម) ។ តាត់កំចងុលបង្ហាពព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីកំ

មានសវនិយ័ទា : “គីអាស្រែយហេតុនេះហើយបានជាត្រូវទាំងមក. ចូរឯងដឹកនាំឡើង ហើយប្រួលត្បូកកុំឱ្យប៊ីនិងផ្ទេចប៊” ។

នៅទីបំផុត, អ្នកចំណួនច្បារក៍ដឹកយកបានប្រអប់នោះថ្មាយឡើងព្រះអង្គម្មាសក្បុត្រី ។ ដោយហេតុថា ប្រអប់នោះបិទភីតដោយស្រួលរយៈការឲ្យបានបានបានហើយដឹកយកបានយើង សូមទៀតដែល, មានទំហំដ៏តូច បុន្ថែនស្ថាតហើយសមនិងយកមកប្រើបាយសេចក្តីត្រូវការណាស់ ។ បន្ទាប់ពីបានបិទប្រអប់នោះឡើង, ព្រះនាយកការកំណត់ប្រអប់នោះយាយត្រឡប់មកលំនៅ ប្រកបដោយសេចក្តីសោមនស្សាត់ប្រមាណ ទុកអ្នកចំណួនឱ្យនៅលើបង្កើតនៃកន្លែងនោះ ឱ្យរាបស្តីដូចពីដើមវិញ ។

ព្រះអង្គម្មាស់បានយើងបែវិស ដោយទ្រង់បានទតយើងព្រះអង្គម្មាសក្បុត្រីជាប្រពេជន នៅក្នុងស្សានច្បារទាំងព្រឹកធមុនពីនៅបំផុត កំយាយចុះពីដោរការក្នុងព្រះអង្គប្រើបាយទីនេះ នៅពេលដែលព្រះអង្គទ្រង់ស្សែកការកំពេងព្រះការ ។ ព្រះអង្គម្មាសទាំងពីរ កំបានយាយឡើងប្រពេជននៅត្រូវបានការពុណាលស្សានច្បារ ហើយដោយព្រះអង្គម្មាស់ទតពិចម្ញាយ យើងព្រះនាយកការរបស់អ្នកនៅឯណ៌នេះបាន ឬដូចម្ខាននោះដឹតឡើង ព្រះអង្គម្មាស់កំបានយាយឡើងប្រពេជននៅត្រូវបានការពុណាបំផុត ។ ព្រះអង្គម្មាស់បែវិសកំបានព្រះបន្ទូលពប៉ា : “ត្រានការប្រពេជនដែលអាថធិនិងឱ្យយើងនៅឯណ៌នេះ ។ យើងត្រានការអ្នកនៅត្រូវបានការពុណាបំផុត ។

នាយកក្រុមថា : “ម្មាស់អ្នន, កាលម្មាស់អ្ននយាយទៅជាម្មួយអ្នកចំណួន, ម្មាស់បងកតយើងព្រោមបានការកំណើនោះ. ឥឡូវណូម្មាស់អ្ននយាយត្រឡប់មកវិញ កំព្យាប់តែយើងព្រោមបានបិទភីតដោយស្រួលរយៈការឲ្យបានយើង ហើយមកប្រាប់ម្មាស់អ្ននបុ?”

- ម្មាស់ព្រះរៀន, ព្រះអង្គម្មាសក្បុត្រីមានសវនិយ័ទា គីជាការយល់ដូចម្ខាយទាំងអស់ គីខ្លួនម្មាស់អ្នននេះទេ ដែលបានទាំងអ្នកចំណួនឡើងប្រប់នៅនេះ. ហើយអ្នកចំណួនច្បារក៍បានដឹកយកប្រអប់នោះបានឱ្យម្មាស់អ្នន ។ ម្មាស់ព្រះរៀនវិតត្រូវរានិងសេចក្តីដែលវានេះណាស់ កាលបើម្មាស់ព្រះរៀនបានទតយើងប្រប់នៅក្នុងប្រអប់នេះឡើង ។

ព្រះអង្គម្មាសក្បុត្រីកំបើកប្រអប់នោះឡើង, ព្រះអង្គម្មាស់កំបានយើងសុទ្ធដែលពីរ មានទំហំមិនជាសម្រិមបុន្តានទេ បុន្ថែ ជារបស់មានតម្លៃក្រោមឈាន ហើយប្រើបាននិងការណុតតាមទំនួននៃការបាន នៅពីរ ។ ដូចដែល ព្រះអង្គម្មាស់កំបានទ្រង់ត្រាស់ស្សរឡើងព្រះនាយកថា តើដោយដឹករយៈការណានជាប្រពេជននៅឯណ៌នេះ ។ ព្រះនាយក ទ្រង់ផ្លូវឱ្យថា : “ម្មាស់ព្រះរៀន, បើសិនជាម្មាស់ព្រះរៀនត្រានការប្រពេជនបំផុត ។ សូមម្មាស់ព្រះរៀនមកជាម្មួយម្មាស់អ្ននទាំងអ្នក ឱ្យបានបំផុត” ។ ព្រះអង្គម្មាស់បែវិសកំបានព្រះបន្ទូលពប៉ា : “ត្រានការប្រពេជនបំផុតដែលអាថិនិងឱ្យយើងនៅឯណ៌នេះ ។ យើងត្រានការអ្នកនៅត្រូវបានការពុណាបំផុត ។

នៅពេលនោះ ព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីថានីសាធជ្រង់យាយនគរូប
ទៅលើនៅបណ្តឹរ. មានសវនិយ័ម្ពុលម្មាស់ព្រះរៀលបណ្តឹរអំពីរឿង
ដែលព្រះនានាតានិត្រការជាមួយបក្សា ឬ បន្ទាប់ពីម្មាស់ព្រះរៀលបាន
យល់ព្រមដឹង. ដើម្បីរៀលធ្វើមួយបញ្ហាយព្រះរាជា. អំពីការដែលព្រះ
នានាតានិត្រការជាមួយបក្សា អំពីរឿងធ្វើមួយបត្រិបតីមុជ
ហើយនិងអំពីមធ្យាតាយដែលបក្សាតានប្រាប់នៃនូនិចកំគង់ ដែល
ម្មាស់អូនខិបនិងយកបានមកនេះ ដើម្បីប្រើការធ្វើមួយបាមសម្បិបក្សា
ព្រះអង្គម្មាស់និងព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីបានប្រជុំរយោបល់គ្មានជាថ្មីន
ដើម្បីឱ្យបានយល់បំណងបក្សា. ដែលចង់ឱ្យតែធ្វើមួយប៉ានេនេះ ថ្វាយ
ព្រះបានសុលតង់ ព្រមទាំងដូយប្រាប់មធ្យាតាយ ដើម្បីធ្វើមួយបន្ទាន់
ឱ្យទាល់តែកែតង់ ឬ បុន្ញនោះទីបំផុត. ព្រះអង្គម្មាស់ទាំងឡាយពុំ
អាចយល់ដូចមេចបានឡើយ បុន្ញនេះត្រូវបានមូលមតិថា ត្រូវតែធ្វើ
បាមដូឡានបក្សាកំបីខែកនៃនូនិចហើយនៅឡើយ ។

លើបច្ចុប្បន្នដែលក្នុងនីមួយៗ ព្រះនានកំប្រង់មានព្រះរាជឱ្យម្មានឱ្យ
គេទៅលើនាយកុងការការដូចបន្ទិងព្រះនាននៅក្នុងបន្ទប់ព្រះនាន ។
រួចរាល់ព្រះនានបន្ទាប់ដល់នាយកុងការឱ្យបូងប្រែប្រឈមបំ
ធ្វើក្រុយព្រះស្រាយដើម្បីដំឡើងព្រះបានសុលតង់ ព្រះនានប្រង់
មានព្រះសវនិយ័ម្ពុលមួយបញ្ហាយ ថ្មីបន្ទាប់ពីការដែលខ្ចោះទីបន្ទិងបាន
និយាយប្រាប់អូនខិបនេះ. ចូរអ្នកធ្វើមួយបញ្ហាយមុខបន្ទាប់ខ្លួន ដើម្បីថ្វាយ

ព្រះរាជាណាយ ហើយអ្នកមិនត្រូវបានឱ្យអ្នកណាយឱ្យធ្វើក្រាតដែល
អ្នកជាល់ឡើយ ឬ មួយនោះគឺត្រសក់ព្យាត់ទីម. បុន្ញនេះត្រូវយក
គដ់នេះទៅធ្វើ នៅពេលនោះ. ព្រះនានកំបីកប្រាប់ឡើងបង្ហាញ
គដ់ឱ្យនាយកុងការដែលបាន ។

នាយកុងការ ដែលតុំផ្លាប់បានពុំគោលពិនិមួយចេះស្រាយ. ក៏
ដើរចេយក្រាយពីរដៃហាន. ធ្វើមុខស្រីកសវនុវត្តន៍វារាយឱ្យឱ្យផល ។
ព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីយល់នូវអាកប្បេតិយាជុំចេះ ក៏មានព្រះសវនិយ័
ថា: “ខ្ញុំដឹងថ្មាស់ណាស់ថា អ្នកមុខជាតុកខ្ចោះជាមួយស្រីកលច្ចិកហើយ.
បានជាបន្ទាប់អូនខិបិន្ទីមួយ ដែលអ្នកពុំដែលពុំគោលពិនិយាយមួយឱ្យណាយស្រាយ
ហើយដែលពេអាជពោលយ៉ាងប្រាកដថា គ្មាននរណាតែវដែលធ្វើមួយ
ជុំចេះទេ ។ ការនេះពិតជុំចេះមែន ខ្ញុំដឹងជុំចោអ្នកដែរ បុន្ញនេះខ្ចោះ
អ្នកតែ គឺខ្ចោះបានយុសុវិទ្ធិយបិបុណ្ឌ ដែលខ្ញុំបន្ទាប់ឱ្យអ្នកធ្វើ
នេះ ។ ហេតុនេះ ចូរអ្នកត្រូវប់ទៅវិញ ប្រិតិតធ្វើឡើងបាមការបិន
ប្រសប់របស់អ្នក ។ ជុំចេះចូរអ្នកយកប្រាប់គដ់នេះទៅ រួចយកប្រាប់
និងគដ់នេះសល់មកឱ្យខ្ចោះ ហើយសិនជាតដ់នេះប្រើការមិនអស់” ។
នាយកុងការគ្មានអីដឹងផ្លូវនិងព្រះនានឡើត ក៏កណ្តាប្រាប់
នោះទៅ ។ នៅថ្ងៃដែលនោះ ព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីថានីសាធជានគ្រង់
បន្ទាប់ឱ្យគេរួចរាល់បំពេជាសម្បាត់គឺតែលាងរបស់គ្មីឱ្យបានស្ថាត ហើយ
ឱ្យមានរបៀបរួចរាល់បានអស់. ទាំងខាងក្នុងនីមួយៗក៏ជូននោះក្នុងសុន្យ

ដើម្បីទទួលបន្ទាន់សិលពង់ឱ្យបានផ្តល់រ. សមរម្យនឹងព្រះរាជចាញ់
ពេលអង្គ ។

ឈុំសេករម្យីង នៅពេលដែលត្រូវបានសិលតងប្រទេសពេញ យាយមកដល់កំឡើងបរាបាក្តៃសត្វ ព្រះអង្គម្មាសព្រះរៀបចំបានយាយទៅតងរដំចាំ ទួលព្រះអង្គទៅត្រូវបានកំឡើងនៅជាមុនស្របទោះហើយ ។ ព្រះបានសិលតងកំឡើងចាប់បរាបាក្តៃសត្វ រហូតដល់ពេលទេរបច្ចេកទិនប្រជុំយ៉ាង ។ នៅពេលនោះ ព្រះអង្គម្មាសបានម៉ោងបានគិតថាបានតងនៅដីព្រះអង្គដើម្បីដំឡើព្រះអង្គ ចំណោកជាប្រព័ន្ធផ្លូវការ ដើម្បីបង្ហាញដឹងទិន្នន័យ ។ ឥឡូវយាយទៅដឹងលើខ្លួន ព្រះអង្គម្មាសបែបនៅក្នុងបានដឹងទិន្នន័យ ដើម្បីបង្ហាញដឹងទិន្នន័យ ព្រះអង្គម្មាសបែបនៅក្នុងបានដឹងទិន្នន័យ ។ បុំនែនដោយពួកអ្នកបារម្បិត ដែលព្រះនានាបានបង្ហាញបំផុត យុរអមសង្គមរក្សាទិន្នន័យ ព្រះអង្គម្មាសបែបនៅក្នុងបានដឹងទិន្នន័យ ។

- ព្រះបានសិលតង់កំយាយទៅដែល ចូលរាត់តាមទីធ្លាក វិចកំយាយចុះពីខ្ពស់នេះនៅត្រង់ទីខាងមុខខ្លួនក្រោមនៅជួន។ ព្រះអង្គមាស់ក្បុត្រីបានសាច់ កំយាយចេញមកនោះថ្វាយបង្ហំព្រះអង្គ។ ព្រះអង្គមាស់ព្រះនរោមដែលតង់នៅជិតនោះ កំទូលប្រះបានសិលតង់ការមិចា នេះគឺ

ព្រះអនុជក្សត្រូវបានច្រង់ ។ ព្រះបានសិលជង់ក៏ច្រង់ឱនទាញព្រះបាល
ព្រះនានាធិប្រេងដើម្បី ។ រួចក្រោយពីព្រះអនុបានគង់សរសើរូប
សម្រេច ។ បុរាណិយា ព្រមទាំងទីក្រុងព្រះភ្នំពេល ស្រាយរបស់
ព្រះនានារាល់ពេលមួយសន្នឹះហើយ ។ ព្រះអនុក៏មានព្រះបន្ទូលថា
“បងទាំងពីរសនងធម្មបុន ឯុប្បនក៏សនងធម្មបងអីម្ខោះ ហើយបើតាមខ្លួន
ពីចារណាគមិលចិត្តកំនិតបងទាំងពីរនេះទេ ។ ខ្លួនលំថាបងទាំងពីរនេះ
តុំដែលហើនសម្រេចធ្វើឱ្យមុនបានសូរហោបល់បុនឡើយ ។ បុន្ថែខ្លួនអិរិយ
ថា ខ្លួនដឹងហើយនេះច្បាស់ទៅឡើត កាលបើខ្លួនមិលជួននេះវារួច
ហើយសិន” ។

នទៅពេលនោះ ព្រះអង្គម្មាស់ក្បួច្ឆីក៍មានព្រះសវនិយ័ម្ធា៖
“បពិតព្រះករុណាកំដ្ឋីរិោសល គីជាត្វូនៃនោរូកកំព្រេ ។ ដូនេនេសម៉ែត
និងថានេះមនុស្សដូចជាទុម្ភម្មាស់នេះ ដែលប្រកបការសំនោត្រាយជាចំពី
ចំណោមមហាផន្ល ។ ដូនេនេត្តានៅកន្លែងត្រង់ណាគាថីរួច្រាប់ប្រជុំ
បានទៅនិងជុំនៃក្នុងទីក្រុងចំណោទ ។ ហើយខើប្រែប្រែនិងប្រាសាន
ដែលដែលគេសានខ្ពុកថ្វាយតែព្រះមហាក្សត្រទាំងឡាយអារ៉ានេះ ។ យើង
ថាដីនេះវិតតែអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រទៅទៀតទៅហើយ” ។

- ខ្ញុំតូចតាមដៃនៅថ្ងៃនេះទាំងអស់បានទេ ព្រះរាជមាន
ព្រះបន្ទូល? តាមដែលខ្ញុំបានយើងឡើងមកហើយនោះទីនេះបានកំដើរ
សង្ឃឹមសិរីភាពនាយកនេះណាស់ ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំនឹងវិនិច្ឆ័យក្នុងចិត្តថា

ដួចមេចបាន ការលើកនាយកខ្លួនមិនជូននេះសិន ។ ដូច្នេះ សូមនាយកអគ្គិភ័យទៅមួយនាយកដីវីរ៉ាខ្លួន ។

ព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រី ក៏នាំព្រះបានសិលពង់ទន្លេមិនបន្ទាប់ពី
មួយឡើងមួយគ្រប់ទាំងអស់ លើកលេងវែបន្ទាប់ទទួលភ្លៀវរម្ភូយចេញ។
ព្រះបានសិលពង់ក្រាយពីបានពិនិត្យមិនបន្ទាប់គ្រប់កំន្លែងទាំងអស់
និងក្រាយពីបានសរសើរឡើងវាការដោរឃឹងទិញ។ ក៏មានព្រះបន្ទូលឡើការនៃ
ព្រះអង្គម្មាស់ក្បុត្រីថា : “នាមក្រម៉ា នាមខ្សែរឈ្មោះដែលថា ជាដុះ
នៅជនបច្ចុប្បន្ន? ទិញក្រុងយ៉ាងណាមួយ ហើយយ៉ាងចំណុះដឹងនឹងទៅជាកំន្លែង
ត្រានមនុស្សនៅទៅហើយ ហើសិនជាដុះទាំងឡាយនៅក្រោកកំស្រួល
ជូចជាដុះនាមនេះ ។ ខ្ញុំតែនូវលែងតាមីយ នាមសហ្ថាយចិត្តនឹងរស់
នៅទីនេះណាស់ ហើយនាមប្រាំហេតុជាសុំប់ខ្លួនមិនក្រុងហើយ ។ សុំនាំ
ខ្ញុំទៅមិនសុំនច្ចារដែង ខ្ញុំសង្ឃឹមថា សុំនច្ចារនោះនឹងលួសមក្តានឯង
ជំពោះ” ។

ព្រះអង្គម្មាស់ក្បួនត្រីក៏ហើយទ្វារដូចវាការស្ថិនច្បារ ហើយរបស់
ដែលធ្វើឱ្យព្រះអង្គម្មាសបំចក្ខុជានេះ គឺទីកន្លែងដាក់ណាម្ចាប់ស្រួល។ មាន
ពណិតលើងដូចជាមាស ។ ព្រះអង្គក៏ត្រួតដឹងថាគន្លែងស្ថិនធមានចំណោម
នៃៗដោយសេចក្តីដើរឲ្យផ្តល់និងស្ថិនស្ថិន វួចកើមានព្រះបន្ទូលថា :
“ទីកន្លែងមួយគ្នាដូចមិនមែនស្ថិនទេ? តើដើម
ទីកន្លែងណា? ហើយដោយវិជ្ជាសិល្បៈវីរិ បានជាគោរពធ្វើឱ្យទីក

បានពីចំណេះដឹងដូចខាងក្រោម ហើយដែលខ្សោយនៅទៅក្នុងលោកយិន
នេះ តាមរបស់យើងនេះមកប្រជុំចាន់ឡើយ? ខ្ញុំចង់មិនរបស់អស្សាយ
នេះគឺបានជិតបំផុត” មានព្រះបន្ទូលដូចខ្លះបាយឱ្យរ ព្រះអង្គភ័យាន
ចូលទៅជិតបាយឱ្យរវិក ។ បន្ទាប់ពីនោះមក ព្រះអង្គម្មាស់ក្បួនត្រីក៏បាន
កំព្រះអង្គទៅទៅមិនយើងចេរដោយទេ ។

លុះយាយទៅដឹកជញ្ជូនខ្លួនទេ។ ព្រះបាទសុលតង់ប្រចាំថ្ងៃ
សណ្តាប់ពុសមួនគ្រឿយាយនៅក្នុងពីរដី ដែលព្រះអង្គប្រជែងបានព្រះ
សណ្តាប់មក ព្រះអង្គក់លួបំផុងនៅលើវិម ហើយប្រចាំកំខាងក្រោម
មីន តើតុកគ្រួងនៅឯណា ។ លុះព្រះអង្គតែទៅយើត្រូវរាយម្មាក់
ទេនៅទីដីតីត្រូវយក កំបុងនៅព្រះអង្គនៅពេលព្រះសណ្តាប់ពីរដីដូច
គ្នា ទីប្រពេលអង្គប្រចាំត្រាសំស្តូរទៅ ព្រះអង្គម្មាសំក្បួចត្រូវបានដោះស្រាយ
ទេនៅក្នុងប្រពេលខ្លួនដី ប្រពេលខ្លួនដីនឹងអាកាសបូ ?

បើតាមសម្រេចលេងដ៏សែនពិភោះគ្នាយុទ្ធប់ចិត្តនេះ អ្នកនៅង
ទាំងនោះ គ្នាលាកស់តែបង្ហាញខ្លួនឱ្យរួមឱ្យជានេះ ព្រោះពួកអ្នកនៅងទាំង
នោះបានធ្វើឱ្យកើតការសហ្ថយ ។

- បច្ចុប្បន្នករុណាតែវិសេស, ពនៃអង្គម្មាសក្បួនត្រីឡប់ដើរ
តបដោយពុរិះមចា, មិនមែនមនុស្សទេដែលបានប្រគល់ត្រីលានៗទូ
ទៅហើយនេះ, គឺជាដើមឈើដែលពនៃអង្គទេដើរឡើងមុខពនៃអង្គ

នេះ. ហើយបើសិនជាព្យាបាលអង្គត្រដៃសព្វព្យាបាលរបស់បាបុមីយោងចូលទៅមុខចំនួនមួយដែលទៀត. នោះព្យាបាលអង្គត្រនឹងប្រចាំអស់សង្ឃឹម ហើយសម្រេចនឹងពាក្យរំពេចរាស់ទេវិញ ។

- បច្ចនោករុណាត្រូវឈស. ព្រះនាយមានព្រះសវនិយ័ ដើម
លើនេះបានទទួលឈ្មោះថា ដើមលើចេះច្រៀង ហើយដើមលើនេះ
តិចុះនៅក្នុងប្រទេសនេះទេ ។ គេត្រូវការពេលច្រើនណាស់ ដើម្បី
និយាយរៀបរាបីឱ្យបានសញ្ញាប្រប់ថា តិដោយរឿងហេតុយ៉ាងណា បាន
ជាដើមលើនេះបានមកនៅក្នុងទីនេះ ។ គឺជារឿងដែលទាក់ទងទៅ
និងទិកពណិលើឯធមិនបក្សចេះនិយាយ ក្រោមដើមលើនេះបានមក

ជាមួយគ្នានឹងវគ្គពីរមុខនេះដែរ ។ បើទៀតបើព្រះអង្គប្រជែងសញ្ញព្រះរាជ
ហប្បុទ្ទយចង់ដឹង ខ្ញុំមាស់ក៍មានសេចក្តីរករាយនឹងនិយាយថ្វាយដែរ
បន្ទាប់ពីពេលព្រះអង្គប្រជែងសម្រាក មានព្រះការយុទ្ធសម្រេចបូលទីឱ្យ
វិញ ក្រោងព្រះអង្គប្រជែងឡើយហត៊នឹងការប្រមាស្ថុកណ្តាលកំដៅព្រះ
អាមេត្រ ។

- នាយករដ្ឋម. ព្រះបាសុំលតងមានព្រះបន្ទូល ខ្ញុំតែមាន
ស្តីយហត្ថនឹងស្អាប់រើងនាមសោះ ព្រះរើងនាមមានជលប្រយោជន៍
ត្រួតពិនិត្យខ្លួនខ្លួន ។ សូមនាយកបំបាតរអ្នករួមខ្ញុំជួញទ្រាន់អស់កម្ពាំង នឹងច្បាស់
ស្អាប់រើងនាមឱ្យសោះ ។ ដូចេះ សូមយើងទៅមិនគឺការណាយឱ្យឲ្យ
ឱ្យហើយសិន ហើយខ្ញុំមានសេចក្តីអនុះអនុះនៅឯណាន់ប្រមាណចង់មិន
បកបានៗនិយាយឡើត ។

កាលបីព្រះបានសុលតង ន្រែងយាយទៅដោលកន្លែងទិកពណ៌រឿង ព្រះអង្គក់ន្រែងខំសម្រួលខ្សោយទិក ដែលបានព្យាយកនូវការកើតឡើង ព្រះអង្គក់ន្រែងខំសម្រួលខ្សោយទិក និងការកើតឡើងនៃការណាប់ស្តីរ ។ ខ្សោយទិកនេះបានព្យាយកនូវការកើតឡើងខ្ពស់ ហើយធ្វាក់ចុះមកក្នុងអាជីវកុំនានីយប់យារសោះ ។ ព្រះអង្គអត់ត្រាំពុំបានកំមាន ព្រះបន្ទូលស្ថុរទេ ព្រះអង្គម្មាស់ក្បាងត្រីថា : “បើតាមនាមពោលទិកនេះ គ្មានប្រភពទេ ហើយទិកនេះគ្មានបំពង់បង្ហូរមកពិធីជិតខាង បុរីមកពិភាគមិនធម៌ទេ ។ តែខ្ញុំអាចយល់បានខ្លះថា ទិកនេះជាបស់ថែម្មាក អស្សារុ ដូចជាដោដឹងឈើចេះប្រៀបដែរ” ។

- ហពិត្រព្រះនរបតី, ព្រះអង្គម្ពាស់ក្បួនគ្រឹះមានសវនិយ័យ នើង
នេះដូចជាព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលខំន ។ ហើយជាកស្សាពាណិតប្រាកដ
ថា ទីកន្លែងនៃភពប្បុរាមកពិណាងនៅរោះ គឺដោយអាយនេះមានទំនួយ
បន្ទូលប៉ុណ្ណោះ ។ ដូច្នេះទីកក់មិនអាចបញ្ជូលពីខាង បុត្តិក្រោមបាន
ឡើយ ។ ឯការដែលទីកន្លែងកើតឡើងជារបស់អស្សាយ ដល់ចក្ខុព្រះអង្គ
នៅរោះ គឺបណ្តាលមកពីទីកម្មយដបត្តិច ដែលខ្ញុំម្ពាស់បានចាក់ឡើងក្នុង
អាយន វួរទីកម្មយដបនោះក្នុងទំនួយពេញអាយន ដោយគុណភាសិ
ពិសេសរបស់វា ដូចដែលព្រះអង្គទ្រង់ទៅយើង្វាប់នេះ” ។ ពមក,
ព្រះបានសិលសង្គ់យាយថយចេញផ្សាយពីអាយនទីក ព្រមទាំងមានព្រះ
បន្ទូលថា: “ចំពោះការស្សែនរាបស់ខ្ញុំលើកដីបុងនេះ ប៉ុណ្ណោះយើង្វាប់
លួមត្រប់ក្រាន់ហើយ ព្រះខ្ញុំសន្យាក្នុងចិត្តថា និងមកមើលកវន្ទនេះ
ឱ្យបានពីកញ្ញាយ ។ ឥឡូវសូមនាំខ្ញុំឡើងបក្សារៈនិយាយឡើត” ។

បន្ទាប់ពីនោះមក ព្រះបានសិលតង់កំយាយត្រឡប់ទៅការ លំនៅព្រះអង្គម្មាស់ក្បែត្រិញ្ញ ។ ឥឡូវព្រះអង្គយាយចូលទៅដើរបន្ទប់ ទទួលភ្លៀវ ព្រះអង្គកំណតយើព្យបក្សាបក្សិជាថ្វីនរាប់ពុំអស់ ទំនៈ លើដើមរុកាលតារីន្ទនានាកំពុងស្រែកយំរៀងទូទៅ លានសុរកកំកករ ថ្វហីងអីងកង ។ ព្រះវាជាក់ថ្វង់ត្រាស់សូរចា ចុះហេតុអីបានជាបក្សាប់នេះ បានបច្ចុប្បន្នមកទំរុះក្រោននៅទីនេះ មេចមិនទៅទំនើមដើមឈើ និងទៀតក្នុងសុខ ព្រះនៅទីនោះព្រះអង្គតុផែលយើព្យ បច្ចុសតុអីយំ

ព្រះបានសិលតង់កំបានយាយចូលទៅដែលក្នុងបន្ទប់ទទួលភ្លៀវ ។
ហើយដោយបក្សាកំពុងតែប្រកប ព្រះអង្គម្មាស់ក្បត្តិក៍មានព្រះ
សវនីយ៉ែនការបក្សាថា : “បក្សា, នេះជាប្រះបានសិលតង់, ចូរអ្នក
សម្រួលអភិវឌ្ឍនាការចំពោះព្រះអង្គ” ។ បក្សាដែលនិយាយត្រមទាំង
បក្សានេះតែកំណើបំផុយរំពោះ ហើយបក្សាមស្អារកំនិយាយថា :
“សូមឱ្យព្រះបានសិលតង់បានប្រកបតែដោយសេចក្តីរករាយ សូមឱ្យ
ព្រះអាណិទេធូយប្រុងចំឡើងព្រះអង្គ ឱ្យប្រកបតែនឹងភាពឯងរឿង-
ថ្វីឱ្យនឹង, និងសូមឱ្យព្រះអាណិទេធូយបានឱ្យនឹងព្រះដន្តព្រះអង្គឱ្យបានដោយ
ផ្តាមទេរ៉ែនេះ” ។

ដោយមួយបន្ទាបក្រយាញទេស្សាយបានរៀបចំពម្ពល់ទុកជាស្រែចន្លែតិចការអីទៅវត្ថុ ក្នុងរបៀបដែលគេដាក់ថ្មីនូវបញ្ជាផ្ទៃនៅ ព្រះអង្គភ៍

ក្រែងកង់សោយក្រោយព្រះសោយ ដោយមានព្រះបន្ទូលថា : “បក្សា, យើងអរគុណីនិងសេចក្តីភ្លាមរបស់ឯធមាន ហើយយើងសប្បាយ ចិត្តនិងបានយើងឯងជីជាត្រាបានសុលតង និងជាស្អួចនៃបក្សាចាំង អស់” ។

ព្រះបានសុលតង កាលបីក្រែងកង់ការយើងមួយប្រព័ន្ធកំនែរមុខ ព្រះអង្គ ហើយដែលព្រះអង្គយល់ចោរត្រសក់ព្រាតតិចចម្លាតា កំក្រែង ឲ្យកព្រះបាសុទោមបានយើង បុំន្ផែព្រះអង្គស្រាប់តែកើតសេចក្តីយើង ផ្តល់ជាថ្មីក្រោលឱ្យ ដោយទទួលយើងទីមនុស្សនៃវា ឡើង ទីប ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា : “ធម៌អីកីណឹកម៉ែន ! គឺកីយើងយ៉ាង ណាមានជាតិទីមនុស្សនៃវា គឺតុលាតំបន់ជួលឯកទៅ ? គឺតុលាតំបិរិយាណទៅ ” ។ ព្រះអង្គ កំក្រែងសម្រួលិនិមិត្តទៅព្រះអង្គម្មាស់ទាំងពីរ និងព្រះអង្គម្មាស់ក្សត្រិ ដើម្បីចង់ដឹងថា តើរបស់នោះមាននិយមុចម៉ែប. បុំន្ផែបក្សាកំបាន ធ្វើយុទ្ធសាស្ត្រព្រះអង្គម្មាស់ទាំងម្នាយថា : “បពិត្តព្រះរាជាណ៉ែចម្រិន ព្រះអង្គក្រែងចែះកើតសេចក្តីយើងផ្តល់ជាតិនឹងក្សាម និងទីមនុស្សនៃវា គឺកីយើងយ៉ាង ឲ្យកព្រះអង្គមិនក្រែងយើងផ្តល់ភ្លាមឯង ម៉ែបកំក្រែងយើងគីម៉ែន អំពីការដែលស្រីបក្រាបទូលថា ព្រះនានសុលតានប្រសុតបុត្រមកជាលិច្ឆេច សត្វនា និងជាតិយើន្តោះ ?

- បានជាតុលាតិ ព្រះបានសុលតង មានព្រះអិន្តារ ព្រះស្រី ផ្តល់បន្ទូលថា បានប្រាប់យើងចោរស់ណាមេរោគ យុវជនយុវវិទ្យានៃប្រាកដជាត្រាតិសារណោបិទរបស់យើង ។ ជូនិងប្រាប់យុវវិទ្យានៃប្រាកដជាត្រាតិសារណោបិទរបស់យើង ។

- ព្រះក្រុណាក្រែងកង់បានបាន, បក្សាបាន, ស្រីផ្តល់បន្ទូលថា ជាបងស្រីបង្កើតរបស់ព្រះនានសុលតាន បុំន្ផែជាបងស្រីអាភ្លាក់ក្រោះ លេងមានចិត្តច្បែកដោនប្រសុរាប្បានិនៃតែនិងបុនុនង ដោយយើងព្រះអង្គក្រែងសព្វព្រះទៅស្រឡាត្រង់ព្រះនានយកឡើងជាមហ៌សិ មិនប្រសុរាប្បាំរាងឈាមវិញ ។ ហើយដើម្បីបំពេញការងារតំនុរបស់វា, វាតាន នាំត្រាបោលបំកំត្តិព្រះអង្គ ។ ស្រីទាំងនោះនិងធ្វើយទទួលសារភាពខ្ពស់ ពុំខាន, ដើសិនជាត្រះអង្គហេរវាមកសុរចម៉ីយ ។ បងបុនប្រុសពីរ នាក់និងនានស្រីជាបុន្យនេះ គឺជាត្រះរាជបុត្រប្រុតិត្រះអង្គហើយ ដែល ត្រូវស្រីផ្តល់បាក់ក្នុងកំព្រឹងបណ្តុះបណ្តុះបំបរបង់បោលតាមប្រឆ្លាយទីក បុំន្ផែដោយហេរតុលិកសលិលបុរាណណាកុងយ ។ ព្រះអង្គម្មាស់និងព្រះអង្គម្មាស់ក្សត្រិកំត្រូវសពលលោកនាយកម្រួតស្តុន និសយកមកចិត្តម ិបម្បុម្បុកាត់ហាក់ជួលឯកបុត្រចេញមកពិលាយណាកបង្កើត ។

សម្រិរបស់បក្សានេះជាសម្ងាត់មួយយ៉ាងចំណាយ ជួលឯកបំភីករ វិនិច្ឆ័យរបស់ព្រះបានសុលតងឱ្យការនៃតែច្បាស់ឡើងមួយរំពោះ ទីប ព្រះអង្គក្រែងលាង់ព្រះអិស្សយ៉ាងខ្សោះថា : “បក្សា, យើងតែមានអល់ ឯកក្នុងចិត្តនិងព្រមដើរតាមការពិត ដែលនឹងបានបំជួលឯកយើង និងបានប្រាប់យើងឱ្យដឹងនេះទេ ។ អំពើទៅក្នុងនិងបានក្រោះដួលម របស់យុវជន ដែលធ្វើឱ្យយើងមានសេចក្តីស្អែហមកជាប្រើប្រាស់ ហើយនោះ, បានប្រាប់យើងច្បាស់ណាមេរោគ យុវជនយុវវិទ្យានៃប្រាកដជាត្រាតិសារណោបិទរបស់យើង ។ ជូនិងប្រាប់យុវវិទ្យានៃប្រាកដជាត្រាតិសារណោបិទរបស់យើង ។

ទាំងឡាយ ថ្ងៃងងចូលមកដិតបិតា. បិតានិងឱបិវិតនាង ដើម្បីសម្រេច សញ្ញាដែលសេចក្តីផ្សេបារបស់បិតាដាច់លើកដើម្បីបងបំជុំ ចំពោះឯងរាល់ ភ្លាត” ។ ព្រះបាទសុំលតង់ក៏ត្រង់ដើម្បីរាយក្រឹង ចូលទៅចាប់ត្រកន ឱបិវិតព្រះអង្គម្មាស់និងព្រះអង្គម្មាស់ក្រុម្រឿងបន្ទាបន្ទាប់ភ្លាត ហើយក៏ ត្រង់ព្រះកំនួយជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រាបុត្រិទាំងនោះយ៉ាងយុរៈ ។ បន្ទាប់មកព្រះអង្គក៏មានព្រះបន្ទូលថា : “បុណ្យណ៍មិនទាន់ត្រប់ត្រាន់ទេ ក្នុងបុរាណស្រីបិតាដើយ ! សូមកូនទាំងឡាយឱបិវិតភ្លាតទាំងបីនាក់ ទ្រឹង ក្នុងថានេះជាកូនបិតា គិតចេញមកពីព្រះលោកបិតស្វែចប្រទេស ពេញឯ្យ. ដែលមានឯងរាល់ភ្លាតេះហើយ ត្រូវរក្សាកិត្តគុណរបស់ប្រទេស. មិនមែនឱបិវិតភ្លាត ក្នុងថានេះជាបុត្រលោកនាយកដ្ឋានស្ថិតស្ថិត ដែល បិតាផ្លូវវិធីនឹងគុណលោកតត្រូចសោះឡើយ ព្រះលោកបានដូរ ព្រោចស្រែងអ្នក. ឱ្យមានជីវិតសំឡើងជាមនុស្សនឹងគេ ម៉ែនសមបិតាការបានយើងឲ្យមុខកូនឯង ហើយកូនឯងក៏ខាងបានយើងឲ្យព្រះរក្សាបិតាដើវា ។

បន្ទាប់ពីព្រះអង្គម្មាស់និងព្រះអង្គម្មាស់ក្រុម្រឿងបានឱបិវិតភ្លាត ដោយសេចក្តីផ្សេបារជាមួបដើម្បី និងដោយសេចក្តីសហ្មាយមួយគ្នានៅពាម បំណងព្រះបាទសុំលតង់ហើយ. ព្រះបាទសុំលតង់ក៏ត្រង់ចាប់សោយ ក្រុម្រឿងបានសោយជាមួយនឹងបុត្រាបុត្រិព្រះអង្គបានដោយសេចក្តីរករាយ ករដូចប្រើប្រាស់ ។ បុណ្យព្រះអង្គត្រង់សោយយ៉ាងប្រពុទ្ធប្រពុទ្ធប័ណ្ណ ទិន្នន័យ ។ ឬណែនាំព្រះអង្គតាមីនិងបុរាណស្រីបិតាដើយ ! ព្រះអង្គក៏មានព្រះបន្ទូលថា : “កូនទាំង

ឡាយ. ឯងរាល់ភ្លាតនៅលើរូបបិតាដើយ ស្មោរនេះបិតានិងនាំមាតា ឯងមកឯុងនៅលើទ្រឹង សូមកូនរៀបចំខ្លួនថាំទូលមាតានឹងចុំ” ។

ព្រះបាទសុំលតង់ក៏យាយទ្រឹងតង់លើសេចត្រឡប់ទៅរាជធានី វិញ្ញូយាយលើវិញ្ញូយក្រោះលើ ។ ឬណែនាំអង្គយាយទៅដីលើមហាប្រាសាទ ភ្លាម. ការដែលព្រះអង្គត្រូវធ្វើជាកំបងបង្គល គឺត្រង់ត្រាសំបង្គលប័ណ្ណ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីឱ្យទៅការ៖ហេតុបង្រីព្រះនាយកសុំលតានទាំងពីរ នាក់ ឱ្យចូលមកតាល់ព្រះអង្គជាប្រពុទ្ធ ។ តែក៏បានទៅចាប់នាំខ្លួន ប្រើពីនាក់នោះមកសូរចម្លើយម្នាក់មួយ យើងឲ្យចាន់ប្រពើត្តអំពើ លាមកមែន. ហើយក៏ដឹងទៅទោសតាមកំហុស ដោយត្រូវយកដែងដើង ទាំងបុនទៅចងជាប់នឹងសត្វសេចបុនដែរ ហើយវាយសេះនោះឱ្យបាន ទៅទិន្នន័យភ្លាត. ប្រទាញប្រទង់ខ្លួនមនុស្សទោសលុះត្រាដាច់ជាបុន កំណាត់ ។

នៅពេលនោះ ព្រះបាទសុំលតង់ក្នុងសារ ដោយមានព្រះរាជ ហិរញ្ញវត្ថុព្រះបរមាជនរាជការណ៍ហេតុប្រាសាទ ក៏យាយដឹងព្រះបាទលុះត្រា ទៅដីលើមាត់ទ្វារនៅព្រះវិហារអូស្សាយដែលជាំជានេះគេ ។ រួច. បន្ទាប់ពី ព្រះអង្គបានយាយចូលទៅដឹងព្រះអង្គទាំងនោះនាយកសុំលតានពីទិន្នន័យ ត្រូច ដែលជាកំនួយដែលព្រះនាយកបានត្រូវគេដាក់យុំយំយំនូវនោះប្រាក សង្រែ សោយទុកសោយទោសពន្ល់ប្រមាណជាប្រចិនឆ្លាំមកហើយ ។ ចេញជុំមកខាងក្រោមហើយ. ព្រះអង្គក៏ឱបិវិតព្រះនាយក ហើយត្រង់ ព្រះកំនួយរាក់រអូលប្រកបដោយទិកព្រះនៅប្រពុទ្ធប្រពុទ្ធបាយក

ស្រាក់តតិយបំលោ ដោយព្រះអង្គទេរីព្រះនានមានភាពរួរឱ្យអាណិតអាសូរជាត់ពេកណាស់. ទីបព្រះអង្គខ្លួនបន្ទូលដឹងថា : “ម្ចាស់អូន, ខ្ញុំមកនេះ ដើរឲ្យសុមទោសម្ចាស់អូន ចំពោះអវត្ដិតិចមិដែលខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តដោយអចេតនាទោះលើរូបអូន, ហើយនឹងដើរឲ្យសុមដូសជុលដឹងថិតអូន ការណ៍នេះខ្ញុំបានធ្វើរួចខ្លះទៅហើយ គឺខ្ញុំបានផ្តលនាទោសអូកដែលបាននាំខ្ញុំឱ្យធ្វើខ្លះ ដោយកិច្ចបាកបញ្ជាត ខ្ញុំយើងអបីយ៉ែ ហើយខ្ញុំសង្ឃឹមថាម្ចាស់អូននឹងយល់ថា ការជួសជុលដូវិចិត្តនោះលូមគ្រប់ក្រាន់ណាស់ហើយ កាលបើខ្ញុំនឹងធ្វើអំណោយព្រះអង្គម្ចាស់ពីរព្រះអង្គយ៉ាងប្រសិរី, និងព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិមួយព្រះអង្គជាតិសេហនេះ ព្រះព្រះអង្គម្ចាស់, ព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិទាំងនេះ គឺជាបុគ្រាបុត្រិម្ចាស់អូនឯង និងជាបុគ្រាបុត្រិយឹងទាំងអស់ត្រា ។ ដូចែះ សូមយាយម្ចាស់អូន, ហើយសូមម្ចាស់អូនទូលាទោះព្រមទាំងកិត្តិយសទាំងឡាយ ដែលម្ចាស់អូនត្រូវមានដូចពីដើមវិញ” ។

ការសុំទោសនេះ បានធ្វើឡើងនៅចំពោះមុខប្រជាធិបតេយ្យ អនេក ដែលបានរត់ទាំងហូងមកពីគ្រប់ទិស នៅពេលដែលបានពួរពីវិណីនេះភាម ។ ដំណឹងនេះបានផ្សាយពាសពេញទិន្នន័យពេលដោយបំផុត ។

ស្អែកឡើង នៅពេលពីព្រាលីមចាំ, ព្រះបានសុំលតងនឹងព្រះនានសុំលតាន, ដោយមានព្រះរាជបរិបារជាប្រើប្រាស់បាន, កំព្រែងយាយដឹងឈើរទៅការតែបាល្សានព្រះអង្គម្ចាស់និងព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិ ។

ឬ៖យាយទៅដែល បន្ទាប់ពីព្រែងយាយចុះពិភាក្សាអាជានយុរិយក ព្រះបានសុំលតង កំព្រែងបង្ហាញព្រះនានសុំលតាន ឱ្យព្រះអង្គម្ចាស់បាន ព្រះអង្គម្ចាស់បែវិស និងព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិជាផារិសាជាពានស្អាល់, រួចព្រះអង្គកំមានព្រះបន្ទូលថា : “ម្ចាស់អូន, ព្រះអង្គម្ចាស់ទាំងពីរនេះជាប្រះរាជបុគ្រាប់, ឯព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិនឹងបុគ្រាបុត្រិយឹងដូចជាខ្ញុំបាននិយោគិត្យបានហើយដូរ ។ ព្រះអង្គម្ចាស់ព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិទាំងបីព្រះអង្គនេះ សមជាបុគ្រាបុត្រិយឹងណាស់” ។ នៅក្នុងការនិយោគិត្យនេះ ព្រះជលនេត្របានបុរចេញមកជាប្រើប្រាស់បំផុត ពិសេសគឺព្រះនានសុំលតាន ព្រះជាចម្លាតរបស់មាតា ដែលបានបែកមុខបុគ្រិតិតាមអស់ពេលជាប្រើប្រាស់ ដោយក្រោមក្រោម ហើយដែលបានសង្ឃឹមថានឹងបានដូចបិវិញដឹង ហើយព្រោចបំពេទជូនបុគ្គលិក ។

ព្រះអង្គម្ចាស់ទាំងពីរព្រះអង្គ, និងព្រះអង្គម្ចាស់ក្បុត្រិបានខ្លះខ្លួនរួចបំអាបាររការដែល ថ្វាយព្រះបានសុំលតង និងព្រះនានសុំលតានសោយ ព្រមទាំងមត្តិម្ខករការទាំងអស់ ដែលបានរៀបចំព្រះនានសុំលតាន អង្គទៅបិវិការទាំងអស់ត្រា ។ ឬ៖ក្រោយពេលបានយុរិយក, ព្រះបានសុំលតងកំព្រែងព្រះនានសុំលតានទៅក្នុងទ្រួនហើយទៅអង្គកំពោលសរសើរប្រាប់ព្រះនានសុំលត គ្រប់អំពីរឿងបក្សានោះ នៅពេលកំពុងសោយក្រយាមព្រះស្សាយ ឬ៖

អស់មានការអើដិជីលត្រូវការឱ្យព្រះអង្គគន់នៅទីនោះទៅទីផ្សេតហើយ
ព្រះអង្គក៏ប្រចាំឆ្នាំរួចរាល់ព្រះរាជរាជការណាមួយ ធ្វើព្រះរាជដឹកជញ្ជូន
ទៅព្រះបរមាជនវាំងវិញ ។ ព្រះអង្គម្មាស់បាមានគន់សេះនៅពីខាងស្តាំ
ព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គម្មាស់បែវិសពីខាងឆ្លេង ព្រះនាយកសុលតាននិងព្រះ
អង្គម្មាស់ក្បួនត្រួតពីខាងដែរ តែយានពីក្រោយព្រះបានសុលតង់ បន្ទាប់
មកទីបុរិកម្មត្រួតព្រះបរមាជនវាំងអតិថិជនបន្ទាប់ត្រូវតាមចាន់
យោលសក្តី ។ ឈុំក្បួនដីឡើងបានទៅដែលជិតទីក្រុង ពួកប្រជាធិបតេយ្យ
ទៅដែលមុនក៏រត់ចេញពីដី៖មកប្រសាឡយរចាំមេិលក្បែន ។ អ្នកទាំង
នោះបានខំសម្រិះមិនព្រះនាយកសុលតាន និងព្រះអង្គម្មាស់ទាំងពីរ
ព្រមទាំងព្រះអង្គម្មាស់ក្បួនត្រួតពីខាងគំរូត ដោយមានការវេសក
ទេដែរអរសារជួង ព្រោះតែសប្បាយនិងបានយើងព្រះនាយកសុល
តាន បានរួចរាល់ពីអំពើទីទាំងមួយយ៉ាងវេទនា ។ ក្រោពីនេះ ប្រជាធិ
បានខំសម្រិះមិនបក្សត្រួតព្រះអង្គម្មាស់បានដាក់ទៅមុខព្រះនាយក
មុខព្រះនាយក ។ អ្នកទាំងនោះបានសរសើរដល់សម្រកបក្សា ដែលចេះ
ហោបក្សានឡើងទីឱ្យហើរតាម ដោយទំនើបដើមឈើនានាក្សត្រួតម្មូរកំស្រ
និងនៅពីជូលដី៖តាមវិធីនៃរាជធានី ។

នៅទីបុរិកម្ម ព្រះអង្គម្មាស់បាមាន បែវិសនិងព្រះអង្គម្មាស់
ក្បួនតារីសាធិកបានយាយទៅដែលព្រះបរមាជនវាំង ដោយសេចក្តីរួង
រឿងជាទីបុរិកម្ម ។ ហើយនៅល្អាចនោះ គោលនយោបាយបំផុត គ្រឿងតុលមកធ្វើ
ក្នុងព្រះអង្គ ត្រានខ្នាតស្តាប់សោះ ព្រោះព្រះនាយកដឹងខ្លួនឯងថា
ព្រះនាយកនឹងត្រូវគោលនយោបាយទៅដោយស្ថិតិយោបាយព្រះអង្គ ។ ដូចជានារី
មុនឯកដែរ ។

នៅខាងក្រុងព្រះរាជរាជការ និងនៅក្នុងទីក្រុងទាំងមូល ។ ពីដីនេះបាន
បន្ទាប់ដោយឲ្យរថ្មីទីបុរិកម្ម ។

កាលបីច្រេងព្រះសណ្ឌាប់រើនមកដល់ព្រេងកន្លែងនេះ ព្រះ
ថោសុលតង់ប្រទេសតណ្ឌា ក៏ប្រចាំពុំសរសើរបញ្ហាផីខ្លួនខ្លួន
របស់ព្រះនាយកសុលតាន ជាមហ៌យព្រះអង្គតាំង ដែលចេះរករឿង
យ៉ាងប្រុកទិន្នន័យច្បាយព្រះអង្គប្រចេង ព្រះសណ្ឌាប់កំសាន្តជាបាល
រាជក្រឹត់ដែលខាងសោះឡើយ ។

រឿងមួយពាន់មួយយប់កំសន្តុតថា ចប់សញ្ញត្រប់នៅកណ្ឌាល
ការសប្បាយទាំងនោះ ។ គឺរឿងមួយពាន់មួយយប់នេះឯងហើយ ដែល
បានដូរយបន្ទាយការប្រមាណខុសរបស់ព្រះបានសុលតង់ទៅលើក្នុងភាព
នៃស្ថិតិយោបាយ ។ ព្រះអង្គក៏ប្រចេងបានត្រូវជាក់ព្រះទ័រទីឡើងវិញ ហើយ
ព្រះអង្គប្រចេងធ្វើជាក់ដល់គុណុបការ៖ និងគិតិបណ្តិតីទូទៅទូលាយ
របស់ព្រះនាយកសេរោគ ។ ព្រះអង្គប្រចេងព្រះមិនាយើងដល់សេចក្តី
ភាពការរបស់ព្រះនាយក ដែលព្រះនាយកបានសំខ្លួនដោយស្ថិតិយោបាយព្រះអង្គ ។ ដូចជានារី
មុនឯកដែរ ។

ការពិចារណាដីឱ្យយើងដូច្នេះ រួមជាមួយនិងគុណសម្បតីជំនួយ
ធ្វើនៃដែលព្រះអង្គប្រចេងត្រូវបានមក ក៏បានពុំងព្រះទ័រព្រះអង្គថា

ត្រូវតែលើកដែលទោសព្រះនាន ទីប្រព័ន្ធមានព្រះបន្ទុល៉ា : “សេ-ហេរកសាចជាថីស្សហា ខ្ញុំយកច្បាស់ហើយថា នានមិនខ្លះរឿងនិយាយ
ប្រាប់ខ្ញុំទេ ប៉ុន្តែអស់ពេលជាយុរដ្ឋរណាស់មកហើយ ដែលនានបានធ្វើឱ្យ
ខ្ញុំសប្តាយចិត្ត គឺនានដូចយសម្រាលកំហើងខ្ញុំ ។ ដូចៗ ខ្ញុំសូមទោះបង់
ថាលេដោយវិករាយ ដើម្បីជាការអនុគ្រោះដល់នានខ្លួនច្បាប់ដៃយោរយោះ
តែម៉ោង ដែលខ្ញុំបានបង្កើតដោយខ្លួនឯង ។ ដូចៗខ្ញុំសូមលើកដែលទោស
នានពីត្រីមពេលនេះ ហើយសូមនានសម្ងាត់ក្នុងចិត្តថា គឺនាននេះហើយ
ដែលជាអ្នកដូចយដោះទុកទានវិទេសអស់ ដែលត្រូវតែសម្ងាត់ថាលេតាមគំនែ
របស់ខ្ញុំ” ។ ព្រះនានសេហេរកសាចកំស្បែរឡើងប្រព័ន្ធមានព្រះអង្គ, សំរួល
អំណារគុណដ៏ជ្រាលប្រជាវ្រោះក្រោដែលចំពោះព្រះអង្គ ។ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី
បានទទួលដំណឹងល្អនេះមុនតែ ផ្តាល់ពីព្រះអិស្សព្រះបានសូលតង់ហើយមិន
យុទ្ធបុន្ណានដំណឹងលើកដែលទោសនេះ កំបានជ្រាយពាសពេញទីក្រុងនិង
អាមេរិក ។ ប្រជាដុនទាំងអស់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាប្រសិទ្ធភាព
ថ្មាយព្រះបានសូលតង់ជាប្រើប្រាស់និងជាតិសេសពោលសរសើរនឹងកិរិកដល់គុណ
ព្រះនានសេហេរកសាចជាប្រើប្រាស់នេះក្រោដែលរកអីប្រចាំបានឡើយ ។

អ្វីជួយបានខ្លួយប៉ះ

ជាលទ្ធផលប៉ះយុទ្ធបុណ្យ